కథానిక

లేచిపోయిన మనిషి

శ్రీ కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

ఎక్కడో ఎవరో ఒక ముసలమ్మ చచ్చింది. యశోదకు ముప్పైవేల రూపాయల విలువచేసే ఆస్తి సంక్రమించింది. ఊళ్లో పెళ్లయితే కుక్కలకు హడావుడి. ఎవరికన్నా లప్ప వొచ్చిపడితే ఊళ్లోవాళ్లకి హడావుడి. కుక్కల కేదైనా ఒరుగుతుంది. మనుషుల కేమీ ఒరగదు. ఎదురుగుండా వచ్చి "ఏం అదృష్టం! పెట్టిపుట్టాలి! దేవు డెవరి కివ్వాలో వాళ్లకే ఇస్తాడు" అంటారు. అవతలికి వెళ్లి, "కలిసింది ముదనష్టం!" అంటారు. ఇట్లా వచ్చికలిసే ఆస్తులకి 'ముదనష్టం' అనే పేరు. అంతమాత్రంచేత 'ముదనష్టం' వచ్చి కలిస్తే వద్దనేవా డెవడూ లేడు. ఎవరికన్నా ముదనష్టం కలిసినప్పుడల్లా, నలుగురూ చేరి 'ముదనష్టాలు' కలిసిన వాళ్లందరి కథలూ చెప్పుకుంటారు. అక్కడి కదితృప్తి.

యశోదకి తండ్రి ఉన్నాడు గాని తల్లి లేదు. ఈ ఆస్తి కలవకపోయినా ఆమెకు అన్నవస్త్రాలకు లోటు లేదు; ఉన్న లోటేదో అది ఒకరు తీర్చేది కాదు. ఆమెఅన్నలిద్దరూ దూరదేశాల్లో ఉద్యోగాలు చేసి డబ్బు వెనకేసుకుంటున్నారు. తనకీ ఆస్తి వచ్చిందనగానే మొదట్లో ఆమెకు ఏ వికారమూ కలగలేదు. పరిమితమైన ఆమెఅవసరాలు ఇక పెంచుకునేది లేదు. అందుచేత ఈ ఆస్తి వచ్చి తన జీవితాన్ని ఏవిధంగా మార్పుచేసేదీ ఆమె ఊహించలేదు. డబ్బు చాలా పాపిష్టిదనీ, డబ్బు జాస్తిగా ఉన్నవాళ్లకి ఈలోకంలో గాని, పరలోకంలోగాని సుఖం లేదనీ ఆమె కొక అనుమానంకూడానూ.

ఆస్తి కలిసినందుకు అందరూ తనను అభినందించి సంతోషం వెళ్లబుచ్చుతూంటే, ఆస్తి వచ్చింది తనకు కాదనీ, ఊళ్లోవాళ్లకనీకూడా ఆమెకు తోచింది.

అయితే సంఘంలో తన ప్రాముఖ్యం హెచ్చిందని యశోద త్వరలోనే తెలుసుకున్నది. ఇది తెలుసుకోవటానికి ఆమె మేనమామ లక్ష్మీకాంతంకూడా సహాయపడ్డాడు.

"ఏమేవ్, కోడలా! ఇతరులను హీనంగా చూడటానికీ, ఇతరులు చెయ్యటానికి భయపడే పనులు ధైర్యంగా చేయటానికీ నీ కిప్పుడు కొంత అధికారం వచ్చిందన్నమాట! తెలుసా?" అన్నాడు కాంతం మామయ్య.

"నీ ఆస్తంతా అట్లాగే పాడుచేశావుకనక నీకా సంగతి బాగా తెలియాలి" అన్నది యశోద.

"అందు కభ్యంతర మేమిటి? డబ్బుగురించి నన్నడుగు చెపుతాను. డబ్బువిలువ దాని ఉపయోగంలో ఉంది. మాటవరసకి నీదగ్గిర వెయ్యిరూపాయ లున్నాయనుకో. అది పెట్టె అవసరాలే గడుపుకుంటే దానికి విలువే లేదు. వెయ్యిరూపాయలంటే వెయ్యిమందికి రెండు పూటలా ఒకరోజు తిండికి సరిపోతుంది. ప్రపంచంలో రోజూ ఎన్నోకోట్లమంది రెండుపూటలా అన్నం తినేస్తున్నారు. అందువల్ల విశేషం ఏమీ జరగటం లేదు. ఆ వెయ్యిరూపాయల్నీ నువ్వు దుర్వినియోగపరచటానికి సిద్ధపడితేనే దాని విలువ నీకు గిట్టుబాటవుతుంది. తలా పదీ చేబదు ళ్లిచ్చావనుకో, వంద

మందిని కట్టేసుకుంటావు. తాగుడూ, వ్యభిచారాలూ, మోసాలూ, హత్యలూ మామూలు మనుషులు చేస్తే తప్పులు. వాటికి దండన. అవే డబ్బుగలవాళ్లు చేస్తే వాటి విలువ వేరు. పిండికొద్దీ రొట్టె. నీ దగ్గిర డబ్బున్నకొద్దీ ఈ పనులు చేసే అధికారం నీకు జాస్తిగా ఉంటూఉంటుంది. అందరికీ ఒకటే న్యాయ చట్టమనేదీ, ఒకటే నీతి అనేదీ శుద్ధాబద్ధం. నన్ను చట్టాలు తయారుచెయ్యమంటే ఆదాయాలవారీగా నీతీ, న్యాయమూ ఏర్పాటుచేస్తాను. జరుగుతున్నది అదేగా? చట్టం చేస్తే వచ్చిందా ఏమిటి?" అని కాంతంమామయ్య ఉపన్యాసం దంచాడు.

యశోదకి మేనమామతో ఆటే మాట్లాడటం ఇష్టంలేదు. ఆయన అన్నివ్యసనాలకూ దాసుడు. పైగా అర్థంలేని సిద్ధాంతాలన్నీ చెబుతాడు. వినటానికి తలనెప్పి. కాని మాట సాగిస్తే ఒకంతట వదలడు.

"ప్రపంచమంతా నువ్వన్నట్టే ఉంటుందా ఏమిటి?" అన్నదామె.

"ప్రపంచం నువు చూశావా? నేను చూశానా? నన్ను చూడరాదూ? రెండేళ్లనించీ నే నింట్లోతప్ప పడుకోవటం లేదే! డబ్బుండగా ఎప్పుడన్నా ఇంట్లో పడుకుని!ఎరుగుదునా?" అన్నాడు లక్ష్మీకాంతం.

యశోద "సరేలే!"అంటూ అక్కణ్ణించి వెళ్లిపోయింది. తన సంభాషణ ఇతరుల కెట్లా తగిలేదీ తెలుసుకోగల ఆత్మజ్ఞాని కాడు కాంతం. యశోద వెళ్లిపోయినందుకు అతను ఆశ్చర్యపోయినాడు. నేరుగా తన బావగారిదగ్గిరికి వెళ్లి, "ఏం, బావా? యశోదకు వచ్చిన ఆస్తివిషయం వాళ్లెవరో వ్యాజ్యం వేస్తారని విన్నాను, నిజమేనా?" అన్నాడు.

"ప్లీడరుగారి నడిగితే వాళ్లకు వ్యాజ్యంవెయ్యటానికి గడ్డిపరక ఆస్కారంకూడా లేదన్నాడు. అదేమీ లేదుగాని, పాపం, దానికి కాస్త మంచి రోజులు తిరిగినట్టుగా ఉంది. లేచిపోయిన ఆ వెధవ కూడా తిరిగొస్తే బాగుండును. ఆడదానికి మొగుడు లేని బతు కేం బతుకురా, కాంతం?" అన్నాడు ముసలాయన విచారంగా.

౨

"అదెంత భాగ్యం, బావా? పాపాల భైరవుణ్ణి నే ఉన్నాగా? వతికి రమ్మంటే ఇవాళ వెళ్లనూ? ఈసారి వొట్టిచేతులతో ఇంటికి వస్తానా? సప్తసముద్రాలూ గాలించి ఎక్కడున్నా సరే పిలకపట్టుకు లాక్కొస్తాగా" అన్నాడు కాంతం.

"నీ మొహం కాదూ? కిందటిసారి ఇట్లాగే నాలుగువందలు పట్టుకెళ్లి ఏ గుర్రాలమొహానో పెట్టి వచ్చావ్!" అన్నాడు యశోదతండ్రి చలమయ్య.

"నీతోడు బావా—!"

"నీ ప్రమాణా లెవరు నమ్ముతార్రా? నీసంగతి ఇవాళ చూస్తున్నానుగనకనా? నిన్ను నమ్మి నీచేతికి ఒక్కకోలీ ఇవ్వను."

అంతమాట అనిపించుకున్నాకగాని కాంతం విరమించలేదు. తన ఓడు తెలుసుకోలేకపోవటంలో కాంతం ఎంత మూఢుడంటే, అతనితో మాట్లాడేటప్పుడు ఎంత మొహమాటస్థులుకూడా నిర్మొహమాటంగా అతనితో కుండపగలేసి మాట్లాడేవాళ్లు. అట్లా మాట్లాడించుకోవటం అతనికి పరిపాటికూడా అయిపోయింది.

యశోదకి ఆస్తి వచ్చిందని తెలిసిన క్షణం నించీ కాంతం తను బాగుపడే మార్గం ఏదైనా ఉందా అని బుర్ర వేడెక్కేటట్టు ఆలోచిస్తున్నాడు. యశోదని పెళ్లాడేద్దామా అని ఒక ఆలోచన వచ్చింది. కొంతసేపు ఈ ఆలోచన చాలా బాగున్నట్టు కూడా అనిపించింది. చివరకా ఆలోచన కట్టిపెట్టాడు. యశోదకు తనమీద వ్యామోహం ఉండదని కాదు—అటువంటి సందేహం అతనికి తట్టనేలేదు— యశోదను ఎవరన్నా పెళ్లిచేసుకుంటే ఆ పెళ్లి చెల్లదని.

పోనీ, మేనగోడలిని చాటుగా తన వలలో వేసుకుని 'ఎస్టేటుకు' 'మేనేజరుగిరీ' చేద్దామా అనుకున్నాడు. ఇది బాగానే కనిపించింది. యశోదకు తన మీద ఏపాటి వ్యామోహం ఉందో తెలుసుకోవాలిగా? ఆలోచించాడు. తన కేం లోటు? ఇంకా నలభైరెండు నిండలేదు. పాతికేళ్లకే కుర్రాళ్లకి జుట్టు నెరిసిపొయ్యే ఈరోజుల్లో తన నొక్కులజుట్టు ఇంకా నిగనిగలాడుతూ తుమ్మెదరెక్కలల్లే ఉంది. తనలో ఇంకా శృంగారం చావలేదు. యశోదను చూసినా మగవాడి కోసం తపించిపోతూ ఉండాలి. ఇరవైనాలుగేళ్లు నిండి ఇంతవరకూ పురుషస్పర్శ ఎరగని మనిషి తనవంటి వాడు దొరికితే ఎగిరి దూకకుండా ఉంటుందా? అంతా తనకు సుముఖంగానే ఉంది. కాని యశోద మోసం చేసింది. ఇంకో ఐదునిమిషాలు నిలబడి మాట్లాడినట్టయితే తను యశోదతో, తన భార్య పిల్లల్ని కని ఎట్లా అందవికారమై పోయిందీ, తనను ఎంతెంత అందగత్తెలు ప్రేమించిందీ అన్నీ చెప్పేద్దామనుకున్నాడు. కాని, వెర్రిమొహం, మాటలోనే జారుకుందీ. ఏబుద్ధిన ఉన్నదో, మరోసారి చూద్దాం అనుకున్నాడు కాంతం. ఇది సాగే ఆలోచన కాదేమోనని అతనికి ఒక్కనాటికీ తట్టలేదు. అందులో ఆశ్చర్యం ఏమీ లేదు. అతను చవుకబారు ఆడవాళ్లందరితోటీ శృంగారం నడిపి, రానురాను ఆడదాన్నిగురించి చవుకబారుఅభిప్రాయాలు ఏర్పరుచుకున్నాడు. తన ఆకర్షణశక్తిలోకూడా వల్లమాలిన గురి తెచ్చిపెట్టుకున్నాడు.

కాంతం మళ్లీ మర్నాడు వచ్చి యశోద ఒంటరిగా ఉండటం ఆసరాచూసుకుని తాపీగా ఆమె భావినిగురించి చర్చించాడు. యశోద తాపీగానే అంతా విన్నది. అతను చెప్పినదాని సారాంశమేమిటంటే: ఆస్తి రాగానే సరా? దాన్ని ఎవరు చూస్తారు? ఈ యాభైఅయిదేళ్ల వృద్ధు ఇంకా ఎంత కాలం బతికిఉంటాడు? ఆయన సరీ అంటే తరవాత యశోదగతేమిటి? ఇంత ఆస్తీ ఉండి, మొగుడూ, పిల్లలూ, సంసారసుఖం లేకుండా ఎంతకాలం ఇట్లా? పెళ్లిచేసుకోకపోతే ఎవరినన్నా అండగా ఉంచుకున్నా మాబాగేగదా? ప్రపంచంలో ఎంతమంది లేరు? సింగినాదం, లోకం ఏమంటుంది? తనను లోకం ఏంచేసింది? ఎవరి పొట్ట వాడు పోసుకుంటున్నంత కాలమూ ఎవర్నీ ఎవరూ ఏమీ చెయ్యలేరు!

అంతా విని యశోద, "నువు చెప్పేది నాకు చాలా అసహ్యంగా ఉంది. ఇటువంటి సలహా ఎప్పుడూ ఎవరికీ చెప్పకు" అని లేచిపోయింది. యశోద పొట్టి కబుర్లకు పడదని రూఢిచేసుకుని కాంతం ఆమెవెంట పడి పట్టుకున్నాడు. యశోద పెద్ద పొలికేక పెట్టింది. కాంతం చప్పన ఆమెను వొదిలిపెట్టి సాధ్యమైనంత వేగంగా ఇంటికి వెళ్లిపోయినాడు.

కాంతం యశోదను ఏదో చెయ్యబోయినట్టు ఆనోటా ఆనోటా ఊరంతా పాకింది. అదివరకు కాంతంగురించి లోకులు చెప్పుకోకపోలేదు. కాని ఎందుచేతో ఈసారి చెప్పుకోవటం వెనకటిమాదిరిగా లేదు. అతను చచ్చు స్త్రీలతో సావాసం చేస్తే ఎవరికీ నెప్పి కలగలేదు. కాని పరువుగల ఆడదానిమీదికి వెళ్లాడనగానే అందరికీ చురుక్కుమన్నది. కాంతం మనుష్యుల చూపులూ, వాలకమూ భరించలేకపోయినాడు. ఒక రాత్రి పెట్టె సర్దుకుని నైలెక్కాడు.

3

ఆ సమయానికి పూనాలో గుర్రాలు పరుగెత్తుతున్నై. కాంతం పూనా ప్రయాణమైనాడు. అతని లెక్కలో డబ్బుకు విలువఇచ్చే దుర్వినియోగాల్లో గుర్రపుపందాలు చాలా ఉత్తమమైనవి. ఎన్క్లోజరులోకి వెళ్లిన క్షణంనుంచీ బయటికి వచ్చేవరకూ కాంతం పొందే బాధా, ఆనందమూకూడా ఒక ప్రత్యేకత గలది. ఇంకేబాధనూ, ఆనందాన్నీ వీటితో పోల్చటానికి లేదు. సామాన్యజీవితంలో మనుష్యప్రయత్నానికి ఫలితం ఉంటుంది. గుర్రపుపందాలదగ్గిర మనిషి విధిచేతి ఆట

వస్తువు. బ్రహ్మదేవుడు నొసట రాసినరాత చదువుకోవటానికి గుర్రపుపందాలు భూతద్దం. కాంతం మన స్తత్వం ఎటువంటి దంటే-అతనికి స్వప్రయత్నంమీద ఆధారపడి కష్టసుఖా లనుభవించటంకంటె విధిచేతి కీలుబొమ్మ అయి ఆడటం అతనికి చాలా ఇష్టం. డబ్బు వచ్చినా పోయినాకూడా దేవుడే స్వయంగా ఇచ్చిపుచ్చుకుంటున్నట్టుండేది కాంతానికి. ఎవరు ఎప్పుడు ఎక్కడ భగవత్సాక్షాత్కారం పొందుతారో ఎవరు చెప్పగలరు?

పూనా కాంతానికి అచ్చివచ్చింది. యశోదవిషయం అప్పుడే మరిచిపోయినాడు. గుర్రాలమీద రెండు మూడువందలు గెలుచుకోవటానికే తనకు ఇల్లు కదలాలనే బుద్ధి పుట్టిం దనుకున్నాడు. కాని తలవనితలంపుగా కాంతానికి యశోదనుగురించి ఆలోచించవలిసిన పని బట్టింది.

ఒకరోజు కాంతం హోటల్లో భోజనం చేస్తూ ఉండగా ఒక మనిషి అతన్ని పలకరించాడు. ఆ మనిషికి ముఫ్ఫైఏళ్లదాకా ఉండవచ్చు. అతన్ని కాంతం అదివరకు ఆ హోటల్లోనే ఒకటిరెండుసార్లు చూశాడు. అతను ధారాళంగా మహారాష్ట్రిం మాట్లాడేస్తూండటం చూసి, "ఈ మహారాష్ట్రిలు మన తెలుగువాళ్లలేనే ఉంటారు ఒక్కొక్కసారి" అని అనుకున్నాడు. ఆ మనిషి ఇవాళ తనను అచ్చతెలుగులో "మన దేవూరు బాబూ?" అని పలకరించాడు.

"ఓరి, నువు తెలుగువాడివిటోయ్? ఇక్కడ ఏం చేస్తున్నావు? ఎన్నేళ్లయిఉన్నావు?" అని ఖుత్తు కలిపాడు కాంతం.

అతని పేరు దక్షిణామూర్తిట. చిన్నతనంనుంచీ బొంబాయిలోనే ఉన్నాట్ట. చిన్నప్పుడే తల్లిదండ్రులు చనిపోతే ఒంటరిగా ఉంటున్నాట్ట. ఎవ్వరూ నా అన్నవాళ్ళు లేరుట. దొరికిన ఉద్యోగం ఏదైనాసరే చేస్తూవచ్చాట్ట—కూలిపనిలగాయతూ. ప్రస్తుతం నెలనించీ ఖాళీగా ఉన్నాట్ట. ఈ దక్షిణామూర్తి ఒకటి రెండుసార్లు కాంతంవెంట రేస్‌కోర్సుకు వెళ్లి డబ్బొచ్చే సలహా లిచ్చాడు. అతను లేకపోతే కాంతం సెట్టి మిగిలిఉండును.

"నువు నాకు భలే అచ్చివచ్చావురా, అబ్బి! నీ కేదైనా మంచి ఉపకారం చెయ్యాలి. చేస్తాగా! నన్ను నమ్మి మోసపోయినవాడు లేడు. ఏక్షణాన చూసినా చేతిలో దమ్మిడీ ఉండకపోయినా, చేతిమీదిగా లక్షలు దాటిపోతై. చక్రం అట్లా నీకేసి తిప్పానంటే—" అని కోతలు ఆరంభించాడు.

దక్షిణామూర్తి నవ్వి, "నా కో బాంకు కాషియరు స్నేహితు డుండేవాడు. వాడూ ఈమాటే అనేవాడు!" అన్నాడు. దక్షిణామూర్తి ఎందుకు నవ్వాడో, ఏమన్నాడో కాంతానికి అర్థంకాలేదు.

నిజానికి దక్షిణామూర్తికి ఒక్క రాగిదమ్మిడీ ఇద్దామనే ఆలోచనకూడా కాంతానికిలేదు. ఏదో మాటవరసకి అట్లా అనేశాడు. కాని ఆరాత్రి కాంతానికి నిద్రపట్టబోతుండగా ఒక బ్రహ్మాండమైన ఆలోచన—జన్మ కొకసారిగాని మనిషిబుర్రలో పుట్టని మెరుపులాంటి, కళ్లు జిగేలుమనే ఆలోచన—ఒకటి తట్టింది. కాంతం పక్కలో చివాలున లేచి కూర్చున్నాడు... నాలుగు మంచిమాటలు చెప్పి ఈ దక్షిణామూర్తిగాణ్ణి పట్టుకుపోయి, వీడే యశోదమొగు డంటే?!!

౪

ఆరాత్రి కాంతం నిద్రపోలేదు. ఆలోచించిన కొద్దీ ఈ ఆలోచన గొప్పగా, అద్భుతంగా, అత్యద్భుతంగా, అమోఘంగా కనిపించింది. వీడికా, ఎవరూ లేరు. వయస్సు ఇంచుమించు లేచిపోయినవాడిదయస్సే. లేచిపోయినప్పుడా వెధవకి పదిహేనేళ్లు. వీడు వాడు కాడని ఎవరు కనుక్కుంటారూ? వీడికి పూర్వోత్తరాలన్నీ చెప్పేసి, "జాగ్రత్తగా మసులుకోరా, వెధవా!" అంటే సరి! ఒకసారి ఆ యశోదని—దాని కెంత గీర్వాణం!—వీడి పక్కలో పడుకోపెట్టేసినాక, ఆ తరవాత వీడు కాడని ఒకవేళ తెలిసిపోయినా కుక్కినపేలలాగా నోరుమూసుకుని ఊరుకుంటారు.

పీడికా, ఆర్థికసమస్యా, వైవాహికసమస్యా కూడా తపీమని ఒక్క దెబ్బతో తేలిపోతుంది. పీడు యశోద ఆస్తికి మేనేజరయితే తన పబ్బం బతికున్నన్నాళ్లూ గడుపుకోవచ్చు. వాడి గుట్టు తనకు తెలుసుగనక వాడు తన విషయంలో బుద్ధిగలిగి మసులుకుంటాడు.

తనమీద కృతజ్ఞతకొద్దీ తనను దక్షిణామూర్తి ఒకకంట కనిపెట్టిఉంటాడని కాంతం అనుకోలేదు. అతనికి మనుషుల కృతజ్ఞతలోగాని, ఇతరమంచిలక్షణాలలోగాని విశ్వాసం లేదు.

ఎప్పుడు తెల్లవారుతుందా, ఎప్పుడు దక్షిణామూర్తిగాడితో ఇదంతా మాట్లాడేసి వాణ్ణి ఒప్పింతామా అని కాంతం తహతహలాడాడు. తెల్లవార్లూ అతనికి నిద్రపట్టనేలేదు. పడుకుందామని చాలా ప్రయత్నాలు చేశాడుగాని ఏమీ లాభం లేకపోయింది. బుర్ర మెయిలువేగంతో పరుగెత్తేటప్పుడు నిద్ర ఎట్లా పడుతుంది ?

మర్నాడు సాయంకాలంగాని దక్షిణామూర్తిగాడు కనిపించలా. కాంతం తన ప్లానంతా చెప్పాడు. మొదట దక్షిణామూర్తికి ఒకముక్కకూడా బోధపడనట్టు కనపడలా. తీరా అర్థమయినాక తెల్లమొహం వేసి, "అమ్మో, మక్కెలు విరగదన్నుతారు, చంపేస్తారు. ఆడదానినిగురించిన పని !" అన్నాడు. ఎంత చెప్పినా వాడు ససేమిరా అన్నాడు. వాడు మొండికెత్తినకొద్దీ కాంతానికి చిర్రెత్తుకొచ్చింది. ఇంత గొప్ప ఆలోచన తను చెయ్యటమేమిటి ? ఈ అనామకపు కుంక దాన్ని కాస్తా ప్రతిఘటించటమేమిటి ? ఇంత అవమానం కాంతాని కెన్నడూ జరగలేదు. యశోదఅందచందాలు వర్ణించాడు. లాభం లేకపోయింది.

"పోనీ, నువు దానిజోలికి పోకు. ఆస్తిమాత్రం చిక్కించుకో. దాని ఆస్తంతా నీపేర పెట్టకపోతే లేచిపోతా నను. ఆతరవాత చక్రం నేను తిప్పుతాను" అన్నాడు కాంతం, బలవంతాన ఓర్పుతెచ్చుకుని.

దక్షిణామూర్తి కాస్త మెత్తబడేటట్టు కనిపించాడు.

"నిజం తెలిసినాక వాళ్లు నన్ను చంపేస్తే ?" అన్నాడు.

"ఎవడ్రా నిన్ను చంపేదీ ? ముసలాడా ? ఆడకుంకా ? నాప్రాణం నీప్రాణాని కడ్డెయ్యనూ ? ఇది నాలికా, తాటిపట్టెరా ? మంచిగా చెబితే వినిపించుకోవే ?"

"నే నన్ని తప్పులు చేస్తే ?"

"ఎవ్వరూ గమనించరు! అవునూ, నువ్వెప్పుడో లేచిపోయినావూ ! అందరి పేర్లూ మరిచిపోయినావూ ! నీ కేం జ్ఞాపకమూ, పాడా ? నాకు తెలిసినంత మటుకూ అన్నివిషయాలూ నే చెబుతాలే !"

"అన్నట్టు, మొదలు—నా పే రేమిటి ?"

"నీపేరు శాస్త్రి—నారాయణశాస్త్రి. నువు నీతండ్రి కొక్కడవే. మీనాన్న ఊళ్లోవాళ్లచేత తన డబ్బుతో వ్యాజ్యాలువేయించి ఆస్తంతా కరారావుడి చేసేశాడు. చివరకు నిన్నేసుకుని సత్రాలవెంట తిరిగాడనుకో. నీకు ఏ ఘర్ఘుఘారంచదువో అంతే. ఇంత ఇంగిలీషూ మాట్లాడెయ్యకు. నీకు పద్నాలుగోఏట కాబోలు పెళ్లయింది. నీపెళ్లాం పేరు యశోద. దానికప్పుడు పదేళ్లుకామాలు. ఏకో ఏడిసింది ! మిగిలిన విషయాలన్నీ నీకు పాఠం చెబుతాలే ! రా, నామాట విని నావెంట వచ్చెయ్యి. నే చెప్పినట్టు చేస్తివా, బాగుపడిపోతావు."

"తనపేరు పెట్టుకుని నేను వచ్చానని తెలియగానే అసలువాడు వస్తే ?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

ఈ జనమేజయప్రశ్నలకి సమాధానాలు చెప్పే ఓపిక కాంతానికి లేదు. దక్షిణామూర్తి తన ఆలోచనను ఒప్పుకుంటాడని రూఢిఅయినాక ఇక వాడితో విశేషం మాట్లాడే ఓపిక పోయింది. కాంతానికి, పాపం, స్వార్థంతప్ప ఇంకేమీ అర్థమయ్యేది కాదు.

అయితే దక్షిణామూర్తిది జలగపట్టు. హిరణ్యాక్షువరాలన్నీ అడిగాడు. వందప్రశ్నలు వేశాడు.

అన్నిటిమీదా తర్జనభర్జనలు చేస్తే కార్యం చెడుతుందని కాంతం దక్షిణామూర్తి కోరిన భరవసాలన్నిటికీ తల ఊపేశాడు, వినిపించుకోనైనా వినిపించుకోకుండా.

అంతా అయినాక దక్షిణామూర్తి దమ్మిడీఅంత మొహం చేసుకుని, "ఎల్లుండి రమ్మన్నారు, తప్పకుండా ఉద్యోగం ఇస్తామన్నారు" అన్నాడు తనలో తను మాట్లాడుకుంటున్నట్టు.

"ఇంకా ఉద్యోగమేమిటి, నీమొహం! నేనిస్తున్నది ఉద్యోగం కాదూ! అంతా సెటిలయిపోయింది. ఇక మాట్లాడకు, అంతే!" అన్నాడు కాంతం, మాట్లాడితే వ్యవహారం మళ్లీ మొదటికొస్తుందేమోనని.

దక్షిణామూర్తి చివరకు సరే ననేశాడు.

అత నామాట అనేవరకూ కాంతానికి, వాడు సరే ననటమే తరవాయిగా తన ఆలోచన పారినట్టే ననిపించింది. తీరా వాడు ఒప్పుకున్నాక, చెయ్యవలిసిన కార్యక్రమమంతా ముందే ఉన్నది. వీణ్ణి పట్టుకుపోవాలి. వీడే నారాయణశాస్త్రి అని నలుగురినీ ఒప్పించాలి. ఎంతో మెళుకువగా ఉండాలి. వెయ్యికళ్లతో చూస్తారు. వాళ్లు ఒప్పుకోవటానికి సిద్ధంగా ఉన్నా వీడు మధ్యలో బెదిరిపోయి "నేను కాదు బాబో!" అనకుండాఉండాలి. ఆ నారాయణశాస్త్రికి ఒకవేళ తనకు తెలియని పుట్టుమచ్చలూ, కాల్పుమచ్చలూ, కొండగుర్తులూ ఉన్నాయో ఏమిటో? ఉంటే తన కేం నష్టం? వీడు నారాయణశాస్త్రి కా డంటారు. వాడిదారిన వాడు పోతాడు. తనని తలగొట్టి మొలెయ్యరుగదా? వీడే నారాయణశాస్త్రి అని నమ్మారా, చలమయ్యగారు వెంటనే తన చేతిలో రెండుమూడువందలు పడెయ్యకతప్పదు—వెతకటాని కయిన ఖర్చులు. ఆపైన అన్నింటికీ భగవంతుడే ఉన్నాడు.

౫

ఆఖరుక్షణంలో కాంతం తన ప్లాను కాస్త మార్చాడు. తను ఈదక్షిణామూర్తిని వెంటబెట్టుకుపోయి "ఇదుగో నారాయణశాస్త్రి" అంటే దొంగతనం బయటపడిపోవచ్చు. తన పరువుప్రతిష్ఠలు ప్రస్తుతం బాగా లేవు. అందుచేత రైలుస్టేషనుసమీపంలో ఉండే సత్రంఅరుగుమీద కూచోమని దక్షిణామూర్తికి చెప్పి, కాంతం నేరుగా చలమయ్యగారిని చూడబోయినాడు.

చలమయ్యగారు బావమరిదిని చూసి, "ఏం?" అన్నాడు కోపంగా.

"చూడు, బావా! నీకు చాలా శుభవార్త తెచ్చా. నారాయణశాస్త్రి దొరికాడు. నేను వెతకటమూ, కనిపించకపోవటమూనా? నువు వెంటనే బయలుదేరాలి మరి."

"ఎక్కణ్ణించి తెచ్చావు? అసలు నిజంగా వా డెవడు? ఇంతదూరం తెచ్చినవాడివి ఇక్కడికే పట్టుకురాలేకపోయినావూ?"

చలమయ్యగా రీ మాట అనేటప్పటికి కాంతం గుండె జల్లుమన్నది. పాపిష్ఠివాడు అంతా కనిపెట్టినట్టే మాట్లాడాడే, అనుకున్నాడు. ఇంత అయినాక ఇప్పుడు జారితే లాభం లేదు.

"నామాట నమ్మొద్దులే. నువే వచ్చి చూసుకో. వాణ్ణి నేను వెంటపెట్టుకురాలేదు. రైల్లో కలిశాడు. చూడగానే పోలిక చూసి అనుమానించా. వాడుకూడా ఈ స్టేషనులోనే దిగేటప్పటికి నా అనుమానం రూఢిఅయింది. సత్రంలో దిగాడు. వాడు తిరిగి ఇంటికి వచ్చే ఉద్దేశంతోనే ఉన్నాడని నా అనుమానం. నువుకూడా చూస్తే నాకు ధైర్యంగా ఉంటుంది" అన్నాడు కాంతం అతిజాగర్తగా.

ఈసారి చలమయ్యగారిలో చలనం కనిపించింది.

"నిజమా, వేళాకోళమా? నీమాట ఏది నమ్మాలో, ఏది నమ్మరాదో కూడా తెలీటం లేదు."

"ఇటువంటి విషయంలో అబద్ధం చెబుతానా, బావా?"

"చెబుతావు" అంటూ చలమయ్యగారు లేచి పైన ఉత్తరీయం వేసుకున్నాడు.

ఆయనా, కాంతమూ కలిసి బయల్దేరారు. వాళ్లు సత్రం చేరేసరికి మూక ఇరవైమందికి పైగా అయింది. "చలమయ్యగారల్లుడొచ్చాట్ట!" అనే ముక్క కార్చిచ్చల్లే ఆనోటా ఆనోటా అందుకుంది.

దక్షిణామూర్తిచుట్టూ ఒక వందమంది మూగారు. అంతకంతకీ సంఖ్య పెరుగుతున్నది. చలమయ్య ఎవరో, ఆయనఅల్లుడెవరో, వాడి ప్రత్యేకత ఏమిటో ఏమీ తెలీనివాళ్లుసయితం గుంపు తోసుకుని దక్షిణామూర్తిదగ్గరికి వచ్చి ఒకసారి మొహంచూసి మళ్లీ బయటికి జనాన్ని తోసుకుంటూ వెళ్లిపోసాగారు.

"మీరంతా ఎవరు? ఎందుకిట్లా నాచుట్టూ మూగారు? నన్నెందుకు పరీక్షగా చూస్తున్నారు?" అని దక్షిణామూర్తి అడగనేలేదు. అతనే నారాయణశాస్త్రి అని కొందరు నమ్మటానికిదే గట్టి ఆధారమయింది.

అన్నివందలమంది చూసినా, "ఆహా, వీడే నారాయణశాస్త్రి" అని బలంగా అన్నవాళ్లు ఒక్కరూ లేరు. నిజానికి అక్కడ నారాయణశాస్త్రిని అదివరకు చూసినవాళ్లే బహుకొద్దిమంది. వాళ్లయినా యశోద పెళ్లప్పుడు చూడటమే చూడటం. కొందరు, "ఎబ్బే, వీడు నారాయణశాస్త్రి కాడు" అని కూడా చప్పరించారు. కాని అందరిలోనూ ఏదో ఒక సందేహంమటుకున్నది.

"మీ దేవూరు? నీపేరేమిటి?" అని చలమయ్యే కాక, ఇతరులు కూడా దక్షిణామూర్తిని గుచ్చిగుచ్చి అడిగారు. కాని అతను బెల్లంకొట్టిన రాయిమాదిరిగా మాట్లాడలేదు. అసలు వాడికి మాటలు వచ్చునో, రావో కూడా ఎవరికీ తెలీదు.

"ఆ ముక్కు చూశావా? కనిబొమ్మలు చూశావా?" అని కాంతం చలమయ్యచెవిలో రహస్యంగా ఊదాడు.

"అన్నీ చూస్తూనేఉన్నాను. నా కెక్కడా పోలిక కనిపించటంలేదు...మాట్లాడ్డేం?" అన్నాడు చలమయ్య చిరాగ్గా.

"నేను పలికిస్తానుండు" అంటూ కాంతం ముందుకొచ్చి, "ఒరే, అబ్బీ! నాదగ్గిర నీపప్పుడకదు. వీడెవడనుకున్నావో. లక్ష్మీకాంతం రమ్మంటున్నాడంటే పోలీసు ఇనస్పెక్టరు పరిగెత్తుకురావాలిసిందే. నేను కనుక్కోలే ననుకున్నావా? నువు నారాయణశాస్త్రివి కావూ! అబద్ధాలాడావంటే తాట వొలిపించేస్తా. చెప్పు, అవునా, కాదా?" అని గద్దించాడు.

దక్షిణామూర్తి చలించలేదు.

"ఎరెస్టు చేయిస్తావా? పిలుచుకురా పోలీసుల్ని నాపేరుతో నీకేం పనీ?" అన్నాడు.

"తెలుగువాడే! తెలుగువాడే!" అని నలుగురూ హర్షించారు. వాడు తెలుగుమాట్లాడటం అక్కడ చేరిన జనానికి సహం రుజువనిపించింది—వాడే నారాయణశాస్త్రి అని.

ఒక ముసలాయన, చలమయ్యదూరపుబంధువు, జనంలోనించి తోసుకొచ్చి చలమయ్యతో "మీ అల్లుడొచ్చాడటగా? అడుగో, ఆ కుర్రాడు కాదూ? పోలిక బాగానే తెలిసిపోతోంది" అన్నాడు.

"కొన్ని పోలికలున్నమాట నిజమే" అన్నాడు చలమయ్య—అంతటితో ఏమయిందన్నట్టు.

"నన్నడిగితే, వీణ్ణి ముందు మన ఇంటికి పట్టుకుపోవటం మంచిది. ఆడవాళ్లూ వాళ్లూ చూస్తే ఏమంటారో?" అన్నాడు కాంతం...ఈ మగవాళ్లకన్న

ఆడవాళ్లను నమ్మించటం సులభ మనే ఉద్దేశంతో. అందరూ ఈ ఆలోచన బాగుం దన్నారు.

చలమయ్యగారింటికి వెళ్లటానికి దక్షిణామూర్తి పేచీపెట్టాడు. ఎందు కన్నాడు. "నేను మీ రనుకునే మనిషి కానన్నాడు. కాని జనం వాణ్ణి దాదాపు బలాత్కరించి చలమయ్యగారింటికి పట్టుకెళ్లారు. దారిలో దక్షిణామూర్తిని అనేకమంది అనేక రకాల ప్రశ్నలు వేశారు. నువు నారాయణశాస్త్రివి కాకపోతే ఎవరివో చెప్పమన్నారు. నీకు బంధువు లెవ రన్నారు. ఈ ఊరు ఏంపనిమీద వచ్చా వన్నారు. వీటికి వేటికీ దక్షిణామూర్తి సమాధానం చెప్పలేదు. వీడే నారాయణశాస్త్రి అనే అనుమానం జనానికి మరింత గట్టిపడింది.

౬

ఆడవాళ్లుకూడా ఈ వచ్చినవాడు యశోద మొగుడవునో, కాదో తేల్చి నిర్ధారణ చెయ్యలేకపోయినారు. నారాయణశాస్త్రి దూరపుబంధువులకు చలమయ్యగారు కబురుచేశారు.

"నిష్కారణంగా పిల్లదాన్ని గంగలో తొయ్యకండి. వీణ్ణి ఇంట్లో ఉండనివ్వండిగాని, వీడే మీ అల్లుడని నిస్సందేహంగా రుజువయే దాకా—ఏది?" అని చుట్టుపక్కలవాళ్లు చలమయ్యగారిని హెచ్చరించారు. ఆయన మొహం చిట్లించి, "నా కాపాటి తెలీదా?" అన్నాడు.

'నారాయణశాస్త్రి'ని చూడటానికి ఇద్దరు ముగ్గురు బంధువులుమాత్రమే వచ్చారు. నారాయణశాస్త్రికవళిక లున్నట్టు వాళ్లూ ఒప్పుకున్నారు. "వాడే!" అని రూఢిగా చెప్పినవాళ్లుమటుకు లేరు. వాళ్లని దక్షిణామూర్తి గుర్తుపట్టలేదు, వాళ్లతో మాట్లాడలేదు, పలకరిస్తే సమాధానాలుకూడా చెప్పలేదు.

దక్షిణామూర్తి వచ్చి వారంరోజు లయింది. ఊళ్లోవాళ్లు తాత్కాలికంగా అతన్ని నారాయణశాస్త్రికింద ఆమోదించారు. అతన్నిగురించి మాట్లాడేటప్పుడుగాని, అతన్ని పిలిచేటప్పుడుగాని ఆ పేరే వాడేవారు. ఒక్క చలమయ్యకుమాత్రం అనుమానం రహితంకాలేదు.

యశోదస్థితి మరీ విచిత్రంగా ఉంది. ఇతను నారాయణశాస్త్రి అవునా, కాదా—అనే ప్రశ్న ఆమెను బాధించనేలేదు. ఆమెకు ఇతను ఇట్లా రావటం చాలా ఆశాభంగమయింది. తన భర్త తిరిగి రావాలనీ, తను చక్కగా అందరిమల్లే అతనితో కాపరం చెయ్యాలనీ యశోద చాలా కలలు కన్నది. అక్షరాలా కలలే కన్నది. అతను రావటమూ, అందరూ అతన్ని గుర్తించటమూ, అతను తన అనుభవాలు అందరితోటీ చెప్పటమూ, తనతో చక్కగా మాట్లాడటమూ—ఇంకా ఏవేవో జరుగుతా యనుకున్నది. తీరా చూస్తే అదేదీ జరగలేదు. అతను పరాయివాడికన్న దూరంగా ఉన్నాడు. అతన్ని వందలకొద్దీ మనుషులు వచ్చి నఖశిఖపర్యంతమూ పరీక్షించి అవుననీ, కాదనీకూడా చెప్పరు. ఈ వారంరోజుల్నించీ అతను బోనులో పులిలాగా ఉన్నాడుగాని అత్తవారింటికొచ్చిన అల్లుడల్లేలేడు.

రెండుమూడు రోజులక్రితం ఒకరాత్రి అతను చలమయ్యగారిమీద తాచుపాముల్లే లేచాడు.

"'నేను మీ అల్లుణ్ణి, మీయింట్లో ఉంచుకోండి' అని మిమ్మల్ని నేను బతిమాలలేదు. నేను మీ అల్లుణ్ణని మీకే అనుమానంవేసింది. తెచ్చి ఇంట్లో పెట్టుకున్నారు. కానని తోస్తే చెప్పండి, నాదారిన నేను వెళ్లిపోతాను. నా నోట చెప్పించవలిసిన అవసరం లేదు. నన్ను చొక్కాలు విప్పి పరీక్షచేశారు. పళ్లు పరీక్షచేశారు. కళ్లూ, ముక్కూ, చెవులూ పరీక్షచేశారు. ఇంక నన్నేం అడుగుతారు? అంత గుర్తుపట్టలేని అల్లుడు మీకు లేకపోతే ఏంపోయింది?" అన్నాడతను.

ఈ మాటలు పక్కనించి వింటున్న యశోదకి అతనిమీద కోపంతోపాటు ఏదో గౌరవంకూడా కలిగింది.

ఆమర్నాడు పొద్దునే అతను యశోదదగ్గిరికి వచ్చి, "ఈ ఇంట్లో నాస్థితి ఏమిటో అర్థంకావటంలేదు. నాకో అణాడబ్బులు కావలిస్తే ఎవరిస్తారు? ఎవరన్నా ఇస్తారా? నాకు నేను సంపాదించుకోవచ్చునా?" అన్నాడు. యశోద నిర్ఘాంతపోయింది. అతని ధార్ష్టికం ఆమెకు అర్థంకావటంలేదు. కావలిస్తే డబ్బు అడగరాదా? అడగటానికి నామోషీ అయితే మానరాదా?

ఆమె సమాధానం చెప్పేలోపుగా చలమయ్య వచ్చి "ఏమిటోయ్? అట్లా ఉద్ధరింపుగా మాట్లాడతావేం? డబ్బులు కావలిస్తే పుచ్చుకో" అన్నాడు.

"మీ కింకా తెలీదల్లే ఉంది. మీ ఉద్ధరింపు కోసం కాకపోతే నేను నా ఉద్ధరింపుకోసం ఇక్కడ ఉండవలేదు. నేను మీ అల్లుణ్ణి అవునో కానో మీరు రుజువుచేసుకుంటున్నారు. మీ పరీక్ష అయేవరకూ మీ ఉద్ధరింపుకోసం నే నిక్కడ ఉంటున్నాను. రేపు నేను మీ అల్లుణ్ణికానని రుజువై మీరు నన్నేంచెయ్యమంటే నేను వేంచెయ్యాలి. అట్లా కాక నేనే మీ అల్లుణ్ణయితే నాతో ఏం చెయ్యాలో మీ రప్పుడు తేల్చుకుంటారు! ఈ సంగతి మీ కింకా తెలీదల్లే ఉంది" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి వెటకారంగా.

"నువ్వూరుకో నాన్నా!" అన్నదియశోద— తప్పంతా దక్షిణామూర్తిదే అని స్ఫురించేటట్టుగా. ఆమె లోపలికి వెళ్లి అయిదురూపాయలనోటొకటి తెచ్చి అతని చేతిలో పెట్టి, "చాలా?" అన్నది.

"కావలిసినప్పుడు మళ్లీ అడుగుతాను!"అన్నాడతను వెటకారంగా.

ఈ రోజు తను ఉదయం బయటికి వెళ్లినవాడు పదిగంటలయినా ఇంటికి రాలేదు. యశోదకు రకరకాల అనుమానాలు తగిలినై. కోపం వచ్చి లేచిపోయినాడేమో అనుకుంది. ఈ అనుమానం కలగగానే అతను తన మొగుడేనని ఆమెకు రూఢిఅయింది. అతన్ని తగినంత మర్యాదగా తనుగాని, తన తండ్రిగాని చూడటంలేదేమో అని ఆమెకు అనుమానం తగిలింది. దేవుడి దయవల్ల అతను లేచిపోకుండా ఉంటే ఇకముందు అతన్ని ఎంతో గౌరవంగా చూద్దా మనుకుంది. దొరికిన మొగుణ్ణి పోగొట్టుకున్నానా అని అనుమానం తగిలి కళ్లవెంబడి నీళ్లుకూడా కారాయి. ఇన్నాళ్లకామెలో అతనిమీద ఏదో చెప్పరాని మమకారం ఒకటి అంకురించింది.

ఇంతలో పక్కఇంటి కుర్రవాడు రొజుకుంటూ పరిగెత్తుకొచ్చి, "యశోదమ్మత్తయ్యోవ్! మరే - మరే - నీ - నీ మొగుడేమో, ఆ సత్రందగ్గిర హోటల్లో, అందరికీనే ఇడ్డెన్లూ అవీ ఇస్తున్నాడు!" అని కబురు చెప్పాడు.

ఆ మాట నిజమే. దక్షిణామూర్తి ఆ రోజు ఉదయమే స్టేషనుదారిలో ఉన్న ఒక హోటల్లో సర్వరుగా చేరాడు. తిన్నంత టిఫిను పెట్టి నెలకు పదిహేనురూపాయ లిస్తారు.

ఉదయం వెళ్లినవాడు సాయంకాలం ఆరింటికి ఇంటికి వచ్చి, "స్నానం చెయ్యటానికి వేడి నీళ్లు కావాలి" అని యశోదతో చెప్పాడు.

"పొద్దున వెళ్లి ఇప్పుడా వస్తున్నారు?" అన్నది యశోద, అతను అడిగినదానికి సమాధానం చెప్పకుండా.

"అవును. నీకళ్లను నువే నమ్మవా?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"హోటల్లో పనిచేస్తున్నారా?" అన్నది యశోద, ఆమాటలు తన నోట అనటమే ఎంతో బాధ అయినట్టు.

"ఏం? కూడదా?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"ఫలానివారి అల్లుడు హోటల్లో చేరాడంటే అప్రతిష్ఠ కాదా?"

"నే నెవరి అల్లుణ్ణి?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి ఆశ్చర్యం అభినయించి.

"అందరూ అనుకోటం మీరు మానాన్న అల్లుడనేగా? కారని తెలిసేదాకా కాస్త మానాన్న పరువు నిలబెట్టండి. ఆ దిక్కుమాలిన హోటలు పని మానెయ్యండి!" అన్నది యశోద.

"హోటల్లో సర్వరుగా ఉండటం పరువు తక్కువా? హోటళ్లలో తినటమే పరువైన పనా? ఈ రహస్యం నా కదివరకు తెలీదు. మీచేతా, మీతర ఫున ఊళ్లోవాళ్లందరి చేతా పరీక్షచేయించుకోవటంకాక మీపరువు నిలబెట్టే భారంకూడా నామీద ఉందని నే నెరగను. నిన్న మీదగ్గిర ఆ అయిదురూపాయలూ పుచ్చుకొన్నంత హీనంగా మళ్లామళ్లా డబ్బు పుచ్చుకోటంకంటె నాకు హోటల్లో సర్వరుగా చేరటం చాలా గౌరవంగా కనిపిస్తున్నది. అదీకాక అదివరలో నేను ఇంతకన్న నీచమైన కూలిపనికూడా చేసి పొట్ట గడుపుకున్నాను కనక నాకు ఇది ఎంతో గౌరవమైన పనిగా కనిపిస్తున్నది" అన్నాడు.

యశోదకు చర్రున కోపం వచ్చేసింది. "పరీక్ష చేశారంటారు, మాట మాట్లాడితే. ఫలానా అని మీరు చెప్పగా, మమ్మల్ని తెలుసుకోనివ్వరు. మీ రీ మాట అనటం ఇది మొదటిసారి కాదు" అన్నది.

మామూలుగా మాట్లాడితే ఎగిరిపడేవాడల్లా యశోద ఆగ్రహానికి నవ్వాడు.

"పిచ్చిదానా, నే నివాళే కళ్లు తెరవలేదు. నాకూ ముప్పైఏళ్ళు మీదపడినై. నేనే నారాయణశాస్త్రి నంటే నన్ను పరీక్షచెయ్యటం మానేసి, నీకూ నాకూ ఈరాత్రి పాన్పు వేస్తారా? ఎందుకీ కబుర్లు?" అన్నాడు.

యశోదకు ఈమాట దెబ్బల్లే తగిలింది. ఆదెబ్బ తెప్పరిల్లుకుని "అయితే మీ రా దిక్కుమాలిన హోటలు పని మానరా?" అన్నది.

"ఎందుకు మానాలో నాకు తెలియటంలేదు. నేనా, పెద్దచదువులు చదివినవాణ్ణి కాను. నాకా, డబ్బు ముట్టెత్తటం ఇష్టంలేదు. అందుచేత నాతిప్పలు నే పడతాను. న న్నీపని చెయ్యమనిగాని, వద్దనిగాని చెప్పటానికి ఈఇంట్లో ఎవరికీ హక్కులేదు. నేను ఇంకొకరి స్వేచ్ఛను అరికట్టను. నాస్వేచ్ఛకు ఇంకొకరు అడ్డంరాకద్దు. నేను ఎటువంటి నిర్బంధాలూ ఎరగనివాణ్ణి. మీనాన్నగార్ని కూడా నాతో ఈవిషయం మాట్లాడవద్దని చెబితే సంతోషిస్తాను. మీ బలవంతం మీద నే నీ ఇంట్లో ఉండటంలేదు. బుద్ధిపూర్వకంగా ఉంటున్నాను. నా కే రోజు ఇక్కడ ఇబ్బందిగా తోస్తే ఆరోజు బయటికి వెళ్ళిపోతాను" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

యశోదకు ఇతని గొడవ ఏమీ అర్థంకాలేదు. అతను మాట్లాడే ధోరణి ఎంత ఎబ్బెట్టుగా ఉన్నా, అతని మాటలు వింటుంటే అట్లా మాట్లాడే అధికారం అతని కున్నట్టే కనిపించింది. ఆమె కంతా అయోమయంగా ఉంది. యాదాలాపంగా ఆమె వంటింట్లోకి వెళ్లి వంటపని చూసుకోసాగింది. ఒక అరగంట అయినాక అకస్మాత్తుగా ఆమెకు, అతను వేడినీళ్లడిగినట్టు జ్ఞాపకం వచ్చి గుండె గుబుక్కుమని గబగబా ఇంత నిప్పు పట్టుకెళ్లి బాయిలరులో వేసేసింది.

౭

ఇంకొక వారం గడిచింది. ఈలోపుగా చెప్పుకోదగ్గ విషయం ఒకటే జరిగింది. అ దేమిటంటే: కాంతం దక్షిణామూర్తి పనిచేసే హోటలుకు వచ్చి అతనితో చాటుగా మాట్లాడాడు.

"ఇ దేమిట్రా, నీఖర్మ కాలా! హాయిగా ఎస్టేటుతాళంచెవులు పుచ్చుకోరా, అని నిన్న గారెల తట్టలోకి తంతే బయటికి వచ్చి ఈ బాడఖోపని చేస్తున్నావేమిటి? ఇంకా నీకూ దానికీ మనస్సు కుదరలా?" అన్నాడు కాంతం.

"నాకా అమ్మాయిని చూస్తే అసహ్యంగా ఉంది. అట్లా మాట్లాడుతుం దేమిటి?"

"నువ్వూ 'అట్లాగే' మాట్లాడుతున్నావుటగా? వాళ్లు గోలెత్తుతున్నారు."

"ఇంకా తేలికలో పోనిస్తున్నా" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి మొహం చిట్లించి.

"నీ బతుకు వాళ్లెప్పుడు కనుక్కుంటారో అని నేను భయపడి చస్తూంటే నువ్వేమో ఎంతకీ ఏమీ చెయ్యవేం? నువు నారాయణశాస్త్రివి కావని తెలియగానే ఏంచేస్తారో తెలుసుగా?"

"నే నెవరో కనుక్కోవటానికి వాళ్ల తల్లో జేజెలు దిగిరావాలి" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి గర్వంగా.

"కుర్రతనం! కుర్రతనం! కార్యవాదం అది కాదు. ఆ యశోదను మంచిచేసుకో. అది చెప్పినట్టల్లా విను. ప్రతిదానికీ దానిమీదే ఆధారపడి ఉండు. ఈ వెధవపని మానెయ్యి. దాన్ని మెల్లిగా బుట్టలో వెయ్యి. ఆతరవాత నిన్ను కదిలించేవా డుండడు. నాకు అర్జంటుగా కొంత డబ్బు కావాలి. ఆమాట కొస్తే, పాపం, నీకుమటుకు డబ్బవసరం లేదూ? డబ్బు లేకుండా ఎవరికిమటుకు ఎట్లా గడుస్తుందోయ్?"

"కనకనేగా ఈ ఉద్యోగం చేస్తున్నానూ?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"నీ మొహమల్లే ఉంది ఈ ఉద్యోగం. నీడబ్బుకోసమే నువ్వు ఈ అరవచాకిరికి దిగితే ఇక నాకే మిప్పిస్తావూ? ఇందుకా నిన్ను చలమయ్యగారింట చేర్చిందీ?"

"మీకు డబ్బివ్వటం ఒకటా? తనకు దూరకంత లేదు, మెడ కొక డోలుట! నాకే వాళ్ల డబ్బు పుచ్చుకోవటం అవమానంగా ఉంటే నీకూ్కడా ఎక్కడ ఇప్పించను?"

"ఇది మరీ బాగుందిరోయ్! నీకా పిల్లా అక్కర్లేదు, డబ్బూ అక్కర్లేదు. ఇక నావెంట ఎందుకొచ్చావ్?"

"నాకేం తెలుసూ? మీరు రమ్మంటే వచ్చా."

"ఏడిసినట్టుంది! యశోదకి ఏటా రెండువేల రూపాయలు వస్తాయి. నీకూ నాకూ చెరిసగం. తెలిసిందా? అసలా ఆస్తంతా నీపేర పెట్టించుకుందూ! తరవాత గ్రంథం నే నడుపుతానూ!"

"ఛీ, ఛీ! ఆడదాని ఆస్తి కాశపడతానా? తట్టలన్నా మోస్తాగాని!"

కాంతానికి కోపం వచ్చింది. వీడు తనని తోడుదొంగను చూడదగినంత గౌరవంగా చూడటం లేదు సరికదా, తన కేమిటో ధర్మపన్నాలు చెబుతాడేమిటి? వీడి వాలకం చూస్తే తననెత్తిన టోపీపెట్టేసి ఆస్తంతా తానే కాజేద్దా మనుకుంటున్నాడల్లే ఉంది. వీడి దంతా దొంగవేషమే. ఈ హోటలుపనీ దొంగవేషమే. యశోద తనకు బాగా లేదనటమూ దొంగవేషమే. ఏదో నాటకం ఆడుతున్నాడు. తనంత పరస్త్రీవిముఖుడూ, డబ్బుదగ్గిర మానవంతుడూ లేడని ఆ పిచ్చిదానిని నమ్మించటానికి పెద్దఎత్తు ఎత్తాడు! అమ్మ వెధవకానా!

"ఒరే, నీ దొంగవేషాలు నా దగ్గిర సాగవు. నాకు కోపం వచ్చిందంటే ఏం చేసినా చెయ్యగల్ను. జాగర్త. నువు వెంటనే ఈ పని మానేసి ఇంటిపట్టున ఉండి రోజల్లా యశోదకి గుగ్గిలంధూపం వెయ్యి. లేకపోతే చెడతావు, చెడతావు, చెడతావు! నే నిన్ని మాట్లు చెప్పేవాణ్ణి కాను. కబడ్దార్!" అని కాంతం లోలోపల విసుగుపడుతూ వెళ్లిపోయినాడు.

పైకి ఎంత దంభాలు పలికినా నిజంగా వాణ్ణి తను చెయ్యగలిగింది ఏముందో కాంతానికి తెలియ లేదు. "వీడు నారాయణశాస్త్రి కాదు, వీడిపేరు దక్షిణామూర్తి. నేనే వీణ్ణి తెచ్చి మీ అల్లుడని నీ నెత్తిన రుద్దాను" అని తను వెళ్లి చలమయ్యగారితో అనవచ్చు. కాని ప్రయోజనం?

తన బెదిరింపుతో దక్షిణామూర్తిని దారికి తెంచావని ఒకవేళ కాంతం అనుకుంటే అతను చాలా పొర

పాటుపడ్డాడు. ఎందుకంటే దక్షిణామూర్తి హోటలు పని మానలేదు. అతను మళ్ళీ యశోదను డబ్బుఅడగనూ లేదు. ఆమె తనంతట తనే, "మీ కేమైనా మళ్ళీ డబ్బు కావాలా ?"అని అడిగితే, "అవసరం లేదు, అంతగా అవసరమైతే నేనే అడుగుతాను" అన్నాడు. యశోద ఈ మాటకు నొచ్చుకున్నది.

ఆమెమొహం చూసి ఆ సంగతి కనిపెట్టాడు.

"నేను గట్టిగా నిన్ను డబ్బడిగితే నొచ్చుకున్నావు. అసలు అడక్కపోతేనూ నొచ్చుకుంటున్నావు నీకు డబ్బున్నందుకు నాకు అయిదురూపాయల నోట్ల పరంపర ఇస్తే నీకు తృప్తిగా ఉంటుంది. డబ్బు పాపిష్టిది! కవిత్వం చెప్పగలవాళ్ళు కవిత్వం అర్థం కానివాళ్ల మెప్పు కోరరు. ఇంకేది ఉన్నా మనుషులు అది కావలసినవాళ్లకే అందించాలని ప్రయత్నిస్తారు. డబ్బు అట్లా కాదు. అవసరంలేనివాళ్లకే డబ్బిచ్చే బుద్ధి పుడుతుంది. ఉన్నవాడూ, లేనివాడూ ఉన్నవాడికే పెడతారు. మా హోటల్లో ఖాతాగా తిని మూడేసి నెలలు బాకీ ఉన్నవాళ్ళున్నారు. వాళ్లు డబ్బున్న స్నేహితుల్ని తెచ్చి ఖాతాలో రాసి మేపుతారుగాని, ఆ ఖాతాలోనే రాసి బయట అడుక్కునేవాళ్లకి ఒక ఇడ్లీముక్క పారెయ్యరు. ఎందుచేత? కలవాళ్లని మేపితే వీళ్లకి గొప్ప, బీదా ఒక్కి తింటే వీళ్ల కేం గొప్పా?"

ఈ మాటలకి యశోద మరింత బాధపడ్డది. తననీ విధంగా మాటలతో హింసించటానికి అతనికే మధికారం ఉందో ఆమె కర్థంకాలేదు. అతను ఫలానా అని ఇంకా నిర్ధారణకూడా కాలేదు. ఆ మాట పైకన్నేద్దామా అనికూడా అనిపించిందికాని, నోరు కట్టుకున్నది.

౮

అకస్మాత్తుగా దక్షిణామూర్తికి హోటల్లో ఉద్యోగం పోయింది. అతను హోటలుయజమానిని కొట్టాడు. హోటలుయజమాని కేసుపెట్టాడు. మేజిస్ట్రేటుదగ్గిర దక్షిణామూర్తి హోటలుయజమానిని కొట్టానని ఒప్పుకున్నాడు. అతనికి పదిరూపాయలు జరిమానా పడింది.

"నాదగ్గిర డబ్బు లేదు. కావలిస్తే జైల్లో కూచుంటాను" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి. చలమయ్యగారు పదిరూపాయలూ ఇచ్చి అతన్ని విడిపించుకొచ్చాడు. ఈ దెబ్బతో అతని గీర్వాణం అణుగుతుం దని యశోద అనుకుంది. ఇటువంటివి జరుగుతున్న కొద్దీ అతనికీ తనకూ మధ్య ఉన్న ఎడం ఎక్కువవుతున్నదిగాని తగ్గటం లేదు.

యశోద పొరపాటు పడింది. జైలునించి దక్షిణామూర్తి ఒక్కరవ్వయినామారకుండా వచ్చేశాడు.

"మీరు డబ్బున్నవాళ్ళుగనక తప్పక డబ్బు దుర్వినియోగం చేస్తూ ఉంటారు. అయితే ఇవాళ మీరు నాకోసం ఖర్చుపెట్టిన పదిరూపాయలూ చాలా సద్వినియోగ మయినందుకు మీరు సంతోషించాలి!" అన్నాడు ఇంటికి వచ్చి.

"నాడబ్బు ఇంత దుర్వినియోగం ఎన్నడూ చెయ్యలేదు. ఒక నెల జైల్లో ఉంటే బాగుపడేవాడి వేమో! నిష్కారణంగా పదిరూపాయలు ఖర్చుచేసి నీ కా అవకాశం లేకుండా చేశాను!" అన్నాడు చలమయ్యగారు. అప్రయత్నంగా ఆయనకు నోటంబడి కాంతంతో మాట్లాడే భాషే వచ్చింది. అయితే దక్షిణామూర్తి కాంతంమాదిరిగామాటపడి ఊరుకోలేదు.

"మీరు నామీద ప్రేమకొద్దీ పదిరూపాయలివ్వలేదు. మీఅల్లుడు—పోనీ తత్తుల్యుడు—జైల్లో పడితే నామోషీ అని విడిపించారు" అన్నాడు.

"నీ వాలకం చూస్తే నీకు జైలు పరిపాటి అయినట్టుంది!" అన్నాడు చలమయ్యగారు.

"మీకు చెప్పలేదా నేను? వెనక ఒక ఫాక్టరీలో సమ్మె నడిపినందుకు నన్ను నెలరోజులు దేవతాపులుసు తాగించారు".

చలమయ్యగారు నిస్పృహతో "ఎఖ్ఖే, నీకు సిగ్గూ శరమూ లేకుండాపోయినై. ఎప్పటికీ మామూలు మనిషి కాలేవు. రాసిస్తా!" అన్నాడు.

"చెప్పలేం! ఏదన్నా ముదనష్టం కలిసివస్తే ఎట్లా మారతానో? డబ్బుజబ్బుతో తీసుకుంటున్నారుగాని మీకు దానితత్వం నాకు తెలిసినట్టు తెలీదు" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

ఇది క్షమించరాని దెబ్బ. చలమయ్య కోపంతో వొణికిపోయినాడు.

"బుద్ధితక్కువగాడిదా! ఆ ముదనష్టం బావుకుందామనే వచ్చావు! నిన్నివాళ జైల్లోనించి విడిపించింది ఆ ముదనష్టమే! తాగినవాడి కూతలు కూస్తావా? జాగర్త!" అని పెద్దపెట్టున అరిచాడు.

దక్షిణామూర్తి చిరునవ్వు నవ్వాడు.

"ఇదే నేనంటున్నది! తలకి రక్తంపోటు, మాట తడబడటం, అవతలిమనిషి వేలిగాడంతగా కనపడటం, అబద్ధాలాడటం, దంభాలు పలకటం, కొండంత తెత్తుమనిషి ననుకోవటం!—అంతా డబ్బుజబ్బు! నేను రాలేదనీ, రానో అంటుంటే నన్ను బలవంతంగా తెచ్చారనీ, నేను బుద్ధిపూర్వకంగానే జైలుకు పోతే, నాఅనుజ్ఞ లేకుండా నన్ను మీరు విడిపించారనీ తరవాత మీతో మనవిచేసుకుంటా! ఇప్పుడు మీతలవే డెక్కి ఉంది. ఊళ్లో అందరూ ముదనష్టం అంటున్నారని మీకు తెలుసు. నే ననటం—మీపంచ చేరిన ఒక హోటలు సర్వరు, మీ ఎదటే అనటం—భరించరాని దయింది!" అంటూ అతను తన గదికేసి వెళ్లాడు.

మధ్యదారిలో అతనికి యశోద అడ్డుతగిలి, "ఆయన పెద్దవాడు. ఆయ నేమన్నా అంటే పట్టించుకోకండి. ఆయనకు నిష్కారణంగా కోపం తెప్పిస్తే మీకేం ఒరుగుతుందీ? మీమాటలు న్యాయంగా ఉండొచ్చుగాక! సౌమ్యంగాకూడా ఉంటే ఎంత బాగుంటుంది?" అన్నది.

దక్షిణామూర్తి తల వొంచుకుని ఒకక్షణం ఏమీ అనలేదు. చివరకు అతను తల ఎత్తి, "మీ ఇంట్లో ఉండే సంస్కారం నేను గౌరవించగలిగితే మీతో ఎంత తియ్యగానైనా మాట్లాడగలను. కాని నేను నిజమైన జీవితం చూశాను. నాకళ్లకి ఒకరూపాయి కాసు ఎన్నడూ అడ్డురాలేదు. మీరు మర్యాదకింద జమకట్టే వంచనలో నాకు నమ్మకంలేదు. నన్ను తగినంత గౌరవంతో చూడటం మీరూ నేర్చుకోవాలి. నా విశ్వాసాలు మీ కెంత బాధ కలిగిస్తున్నాయో, మీ విశ్వాసాలు నా కంతకంటే బాధ కలిగిస్తున్నాయి. అయితే ఏమిటంటే నేను మీఅంత సున్నితమైన మనిషిని కానని మీ విశ్వాసం. పొరపాటు! నాకూ అభిమానం ఉంది. నాకూ అహంకారం ఉంది. ఎవరినన్నా దగా చేసి మీనాన్న ఎంతగా సంతోషిస్తాడో, నాకూలి పని నేను బాగా చేసి అంతకన్నా ఎక్కువే సంతోషిస్తాను. మీనాన్నని ఇతరులు దేవుడల్లే చూస్తేగాని ఆయనకి ఆనందం కలగదు. నన్ను ఎవరు మనిషల్లే చూసినా నా కానందం కలుగుతుంది"అని, ఆమె మాట్లాడేలోపుగా తన గదిలోకి వెళ్లిపోయినాడు.

౯

దక్షిణామూర్తి హోటలుయజమానిని కొట్టటం కథ అక్కడితో ఆగిపోలేదు. దాని కారణం క్రమంగా బయటికి వచ్చింది. ఆ హోటల్లో ఒక శూద్రపిల్ల కప్పులు కడుగుతుంది. దానికి కొత్తగా పెళ్లయింది. మొగుడు ఎక్కడో పనిచేసుకుంటున్నాడు. వాడికి నెల్లాళ్లనించీ పనిలేక పెళ్లాన్ని తల్లి దగ్గిర ఉంచాడు. తల్లి రోగిష్టిముండ కావటంవల్ల దాని పనిలోకి ఈ పిల్ల వచ్చింది. హోటలుయజమాని దానిమీద కన్నేశాడు. దానికి ఒక రవికగుడ్డ కొని పెట్టి, ఇంటికి పొయ్యేటప్పుడు అదనంగా ఒకపావలా చేతిలో పెట్టి, ఇట్లా కొన్నాళ్లు చేశాడు. ఒకరోజు దాన్ని పదిగంటలయినాక ఉండమన్నాడు. దానికి భయం వేసింది. అది దక్షిణామూర్తితో ఇట్లా అంటున్నాడని చెప్పింది. నే చూస్తాలే అని దక్షిణా

మూర్తి మామూలుప్రకారం పొద్దూకగానే ఇంటి కొచ్చి అన్నం తిని మళ్లా హోటలుకు వెళ్లాడు. ఇంకా అంతా వెళ్ల లేదు. దక్షిణామూర్తి లోపలికి వెళ్లి ఒక కుర్చీమీద కూచున్నాడు. హోటలుయజమాని అతన్ని గమనించనట్టు నటించాడు. పదికి అందరూ వెళ్లారు. గిన్నెలు కడిగేపిల్ల ఒకమూలగా నిలబడ్డది. డబ్బు లెక్కపెట్టుకోటం చాలించి యజమాని తల ఎత్తి దక్షిణామూర్తిని చూసి "ఏం పని మీద వచ్చావు ?" అన్నాడు.

"ఏం లేదు. ఈ పిల్లకోసం వీళ్లమ్మ కని పెట్టు కూర్చుంది. పని కాగానే పట్టుకుపోదామని వచ్చాను" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"నీ సొంతపనిమీద కాదుగదా ?" అన్నాడు యజమాని.

"అందరూ ఒకటిగానే ఉంటారా ?"అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

యజమాని, యజమానిననే అహంకారంతో దక్షిణామూర్తినీ, అతని పెళ్లాన్నీ కూడా తనే పెట్టి పోషిస్తున్నట్టు మాట్లాడాడు. దక్షిణామూర్తి కొట్టాడు. దెబ్బలదాకా వచ్చినాక యజమానికి తాహాతు లేదు. అతని గల్లాపెట్టె దక్షిణామూర్తిపిడికిలికి అడ్డంరాలేక పోయింది. గల్లాపెట్టెను అంతదాకా నమ్మకోవటంలో హోటలుయజమాని చాలా అవివేకంగా ప్రవర్తించాడు.

ఈ జరిగిన విషయం కొద్ది మార్పులతో ప్రచారమయింది. దక్షిణామూర్తికీ దానికి సంబంధం ఉందనీ, దానికోసం ఇద్దరూ పోట్లాడుకున్నారనీ, మంచివాడు గనక హోటలుయజమాని దక్షిణామూర్తిమీద చెయ్యి చేసుకోలేదనీ, దక్షిణామూర్తికి వివేకం లేక చెయ్యి చేసుకున్నాడనీ కథలు బయల్దేరినై.

జైలునించి వచ్చిన మర్నాడే దక్షిణామూర్తి యశోదను అడిగాడు, ఆ పనిచేసేదాన్ని ఇంట్లో పెట్టుకోమని. యశోద సరే నన్నది. ఆ పనిదానికీ దక్షిణామూర్తికీ జైలుకూ సంబంధం ఉందనికూడా ఆమె కప్పటికి తెలియదు. త్వరలోనే ఈ విషయం ఆమెకు తెలిసింది.

ఇరుగుపొరుగు అమ్మలక్క లనుకున్నారు: "ప్రజ్ఞంటే అట్లా ఉండాలి. ముండను తెచ్చి పెళ్లానికి చాకిరీకి పెట్టాడు. తప్పదియ్యా !"

అసలే యశోదమనసు సరిగా లేదు. తనకు సంక్రమించిన ఆస్తికి తను వారసురాలు కాదని ఎవరో దావా వేస్తున్నారనీ, పొలంచేసేవాళ్లకి ఇంజంక్షను కూడా ఇచ్చారనీ, వచ్చే పంట వాళ్ళదగ్గిరే ఉండిపోతుం దనీ చలమయ్య అన్నాడు. ఆయన మాటలు చూస్తే ధైర్యంగానే ఉన్నాడుగాని, వైఖరి చూస్తే కొంప ముంచుగానే ఉన్నాడు. న్యాయమనేది డబ్బుతో కొనదగిన వస్తువు. ఆమాట ఆయనకూ తెలుసు. అవతల మోతుబరులు. ఎన్ని కోర్టులైనా ఎక్కుతారు, ఎంత డబ్బయినా ధారపోస్తారు. వ్యాజ్యం అంటే తన సొంతఆస్తి కరిగించి డబ్బు కుమ్మరించాలి. దానికి చలమయ్యగారు సిద్ధంగా ఉన్నట్టే కనిపించాడు.

ఈ వార్తతోపాటు, రామాయణంలో పిడకల వేటలాగా, ఈపనిదానికి తన మొగుడికీ రంకొకటి ఉన్నట్టు ఆవేళే తెలిసింది. పని పోయింది కనక దక్షిణామూర్తి ఇంట్లోనే ఉన్నాడు. యశోద అతని దగ్గిరికి పోయి "నన్నెందు కిట్లా పరీక్షచేస్తున్నారు? నేను మీ కేం ద్రోహంచేశాను ?" అని అడిగింది.

"నేను నీ కేం ద్రోహం చేశాను ?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"రోమ్ములకుంపటల్లే మీపనిదాన్ని నామీ దెందుకు తెచ్చిపెట్టారు ? అందరూ నన్ను చూసి నవ్వుతున్నారు."

"మన మధ్యతరగతివాళ్లకి ఒక బాధా ? నాపని మని పంటావేం ? నీకు పని చెయ్య నంటుందా ఏం ?"

"మీకూ దానికీ ఏదో ఉందిటగా ?"

"అసూయా?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"నా జన్మకి అసూయకూడానూ!...మీ కా మనిషిమీద ఇష్టంఉంటే దాని జీతండబ్బులు నా చేతే ఇప్పించాలా?" అన్నది యశోద.

"నిన్ను ఊరికే ఇమ్మనలేదే. దానిచేత పని చేయించుకుంటావు. డబ్బు లిస్తావు. మెహర్బానీ ఏమీ లేదు."

"మన దాంపత్యం ఇట్లా ఉండటం చాతక దీన్ని ఈఇంట్లోనే ఎందు కన్నాను. దాన్ని పంపిం చెయ్యండి."

"నాకు మాటకుమాట చెప్పే జబ్బుంది. మన దాంపత్యం ఇట్లా ఉం దంటే అందులో నా తప్పేమీ లేదు. దాన్ని కావాలిస్తే నువే పంపించెయ్యి. దానికీ నాకూ నువ్వనుకునే సంబంధం ఏమీ లేదు. అహోటలు వాడన్నమాటే నువూ అంటున్నావు. డబ్బు సంపాదించే పద్ధతినిబట్టే మాటలసొంపూ ఉంటుందికామాలు. నేను నీకోసం పతిత్రత్లే కూచున్నాననిమాత్రం అనుకోకు. నాకోసం నువు పతివ్రతలే కూచున్నావా అని నేను నిన్నడగలేదు" అన్నాడు రోషంగా.

"నేను అనని మాటలక్కూడా దేనికి దెప్పు తారూ?"

"ఎవరో కూసిన కూత నమ్మి నాకూ, దానికీ ఏదో ఉందని నువు నమ్మావా, లేదా? ఇది నిజమా అని అయినా నన్నడిగావా? నాకు లేని రంకుగురించి నువు నిజం పట్టుకోవచ్చుగాని నీకు లేని రంకుగురించి నేను విచారించటం లేదనికూడా అనరాదా? నా కొక నీతీ, మీ అందరికీ వేరే నీతీ ఎందు కమలుజరుగుతున్నదీ నా కర్థంకాకుండా ఉంది" అన్నాడు.

పరాభవం పొందినదానల్లే యశోద వెళ్లి పోయింది.

౧౦

ఆస్తిదావా గొంతుమీదికి వచ్చేసింది. చలమయ్య గారు ఎంత ఇష్టం లేకపోయినా కొంతంసలహాసహకా రాలు తీసుకోక తప్పలేదు. ఇద్దరూ కలిసి పట్నం వెళ్లారు, పెద్దలాయర్లతో మాట్లాడడానికి. వాళ్లు బోలె డంత 'ం—' మాట్లాడారుగాని ఒకరు చెప్పినట్టు ఒకరు చెప్పలేదు. కొందరు "మీ కేం ఫర్వాలేదు. గట్టివాళ్లను పెట్టుకోండి. డబ్బుకు చూడకండి" అన్నారు. మరి కొందరు బద్ధకస్తులు, "ఎందుకొచ్చింది? రాజీపడండి!" అన్నారు ఒక త్వష్టుడు మాత్రం మీరు "చిత్తుగా ఓడిపోతారు. ఇటువంటి కేసులోనే వనక బొంబాయి హైకోర్టుతీర్పొకటి మీకు విరుద్ధంగా ఉంది. నేనే మీస్థానంలో ఉంటే ఆస్తి వొదిలేసుకుంటాను!" అనే శాడు. ఎవరిమాట నమ్మాలో చలమయ్యకి తెలియలేదు. పైగా కానీతో పొయ్యేదానికి కొంతం రూపాయిఖర్చు పెట్టిస్తాడు. టాక్సీలకిందా, హోటళ్లకిందా, ప్లీడర్ల ఫీజులకిందా అయిదారువందలు చెల్లిందిగాని పర్యవ సానం లేదు. పైపెచ్చు కొంతం "అప్పుడే ఏమ యింది? ఆవగింజలో అర్థభాగం కాలేదు" అన్నాడు.

ఆ బొంబాయిహైకోర్టు తీర్పు ఇక్కడ వర్తి స్తుందో లేదోనని విచారించటానికి మళ్లీ అందరిచుట్టూ తిరిగారు. కొందరు, "అబ్బే, ఇది వేరు, అది వేరు" అన్నారు. మరి కొందరు, "చెప్పలేం! జాగర్తగా చూడాలి" అన్నారు. ఒకరిద్దరు, "జాగర్తపడవలసిన విషయమే" అన్నారు.

చివరికి వ్యాజ్యంలోకి దిగటమే ఖాయమయింది. రాజీపడా లనే కోరిక అవతలివాళ్లకుండా లని ప్లీడర్లు నమ్మకంగా చెప్పారు.

"చూశావా, బావా? నువ్వు డబ్బయిపోతోందో అంటావుగాని లోతుపాతులు తెలుసుకోవు. టాక్సీల్లో తిరక్కపోతే రోజుకు ఒక్క ప్లీడర్నికన్న చూడలేం. వాడు మనకేసి చూడడు. అంతా ధైర్యం చెబుతున్నారు కనక దిగి చూడు. నా సహకారం నీ కెప్పుడూ ఉండనే ఉంది!" అన్నాడు కొంతం.

ఈవ్యాజ్యంతో మళ్లీ కొంతం చలమయ్యగారికి దగ్గిరవాడైనాడు.

వాళ్ళిద్దరూ పట్నంనించి తిరిగివచ్చేసరికి యశోదలో చాలా మార్పు జరిగినట్టు కనపడింది. ఆమె దక్షిణామూర్తి మాటలకు ఇప్పుడు నవ్వుతున్నది. వాళ్ళిద్దరూ కాపరంచేసే భార్యాభర్తల్లాగా ఉన్నారు.

కాంతానికి అంతా అర్థమయింది. దక్షిణామూర్తి సరిగా తను అనుమానించినట్టే చేస్తున్నాడు. వాడు హోటల్లో పని మానేసి నెలరోజు లయింది. మళ్ళీ పనికోసం ప్రయత్నించినట్టు లేదు. తండ్రి ఊళ్ళో లేనిరోజుల్లో యశోద "అబ్బాయి"కి కొత్త బట్టలు కొనిపెట్టింది, సిల్కుచొక్కాలు కుట్టించింది. ఈ దక్షిణామూర్తివెధవ తనని తోసిరాజని పీఠం ఎక్కి కూచున్నాడు. వీణ్ణి దించాలి. తను కష్టపడి కేసు గెలిపిస్తే ఈ వెధవ అనుభవించనా? ఒక్కనాటికీ వీలుపడదు. తన బొందెలో ప్రాణం ఉండగా ఆపని జరగటానికి వీల్లేదు. వీడి భరతం పట్టించాలి.

కాని ఎట్లా?

నూటిగా నిజం చెప్పేస్తే? నిజంకన్న పదునైన అస్త్రం లేదు. ముందు వ్యాజ్యంపెట్టుకుని చలమయ్య తనని వొదులుకోలేడు. కాని ఇంకో అడ్డం ఉంది. నిజం తెలిసిపోతే యశోద ఇక ఎన్నటికీ తనని క్షమించదు. తనకు అపకారం జరక్కుండా దక్షిణామూర్తిగాణ్ణి దాటించేస్తే యశోద యావజ్జీవమూ తనకు కృతజ్ఞురాలై ఉంటుంది. తను కేసు గెలిపించదూ మరీ?

దీని కేమిటి ఉపాయం?

తనవంటి రసికచక్రవర్తికి లొంగని దాన్ని వీడు ఇట్టే బుట్టలో వేశాడే! ఏముందీ? నేనే నారాయణశాస్త్రినని ప్రమాణాలు చేసిఉంటాడు. పిచ్చి కట్టె నమ్మింది! ఏలెక్కప్రకారం చూసినా యశోద తనది! అటువంటి యశోదని కుక్క ముట్టుకున్నట్టు ఈ వెధవ ముట్టుకోనా? తను ఊళ్ళో ఉంటే ఇంత పని జరక్కపోను.

ఏమిటి ఉపాయం?

ఆకాశరామన్న ఉత్తరం రాస్తే? యశోద చించి అవతల పారేస్తుంది. ఉత్తరం చాలదు. మనిషి ఒత్తిడి కావాలి. పోలీసులదగ్గిర చార్జి పెడితే, వీడు మరొక డని? రుజువు చేసుకోవలిసి వస్తుంది.

వెధవ, కోటలో కూర్చున్నట్టు ఎంత బలంగా కూచున్నాడో! అందుకే వాడి కా ధైర్యం. వాడి క్కూడా నిజంగా బుర్ర వుంది.

ఒక బుర్రగలవాడు మరొక బుర్ర గలవాణ్ణి గుర్తించటంలో స్వారస్యం ఉంది. కాంతం అటువంటి స్వారస్యం ప్రకటించాడు. కాని తన ప్రయత్నం మాత్రం మానలేదు.

రెండు రోజులు గడిచినై. ఒకరాత్రివేళ కాంతాని కొక ఆలోచన—ఒక గొప్ప, అద్భుతమైన, అత్యద్భుతమైన, బ్రహ్మాండమైన, తల పగిలిపొయ్యే ఆలోచన—తట్టింది. రాత్రల్లా నిద్రపట్టలేదు. ఇంత గొప్ప ఆలోచన తనకు కాగా తట్టిం దనుకున్నాడు. దీన్ని ఎప్పుడాచరణలో పెడదామా, ఎప్పుడు తెల్లారుతుందా, ఎప్పుడు నారిగాణ్ణి చూస్తానా అని నిద్ర లేకుండా రాత్రల్లా తహతహలాడాడు.

నారిగా డెందుకంటే, వాడులేకుండా ఈఆలోచన ఆచరణలో పెట్టటం కష్టం!

౧౭

మర్నాడు తెల్లవారింది. అయితే అందరికీ ఒకవిధంగా తెల్లవారలేదు. కాంతానికి భళ్ళున తెల్లవారింది. యశోదకీ దక్షిణామూర్తికీ చాలా అందంగా తెల్లవారింది. ఒక రాత్రివేళ ఆమె అతని గదికి వెళ్ళింది. తెల్లవారుజామున ఇద్దరూ కిటికీదగ్గిర నిలబడ్డారు.

"రోజు ఇట్లా ఆరంభం కావాలి!" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి ఆమె చెంప ముద్దుపెట్టుకుని.

"ఇక నేను పోవాలి!" అన్నది యశోద.

"అవును, పోవాలి!" అన్నాడతను, ఆమెను చుట్టిన చేతులు తియ్యకుండానే.

"మంచి అబ్బాయిలు అల్లరి చెయ్యకూడదు."

"మంచి అబ్బాయిలు చేసేపనులు అల్లరి కావు!"

"పోతానమ్మా!"

"అల్లా మంచిగా అడిగితే పోవచ్చునమ్మా!"

ఆపూట దక్షిణామూర్తి కాలకృత్యాలు తీర్చుకుని, స్నానంచేసి బట్టలు వేసుకుంటుండే సమయానికి ఎనిమిది గంట లయింది. ఆసమయానికి యశోద కాఫీ తెచ్చి అతని బల్లమీద పెట్టి, "మీకోసం ఎవరో వచ్చారు, చెప్పుకోండి!" అన్నది.

కొట్టినట్టుగా వెనక్కు తిరిగి దక్షిణామూర్తి "నాకోసం ఎవరొస్తారు?" అన్నాడు.

"పాపం, ఆవిణ్ణి చూడటానికి మీరు వెళ్లక, అంత ముసలిదాన్ని మీకోసం రప్పిస్తారా?" అన్నది యశోద.

"ఎవ రా ముసలిది? ఏమిటి నువ్వంటున్నది?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి కంగారుగా.

"కనుక్కోలేరు; పాపం, చెప్పేస్తాను—మీ నాయనమ్మ!"

దక్షిణామూర్తి గదిలోనించి పరిగెత్తాడన్న మాట. అవ్వామనుమలు కలుసుకొని ఏం చేసుకుంటారో చూదామని యశోదకూడా అతనివెంటే పరిగెత్తింది.

ఎనభైఏళ్ల వృద్ధు మంచంమీద వొంగి కూచుని ఉంది. ఆవిడకి దక్షిణామూర్తిఅలికిడి వినపడ్డట్టే లేదు. ఆమెవెంట వచ్చిన కుర్రవాడుకాబోలు అంతదూరాన చూరుకేసి చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

ఆమెను చూడగానే దక్షిణామూర్తి కొయ్యబారిపోయినట్టు ఆగాడు—ఒక్క క్షణంపాటు. ఆ క్షణంలోనూ యశోదఅనుమానాలన్నీ తిరిగి వచ్చినై. ఆవిడను చూసి తన మొగుడెందుకల్లా బిగుసుకుపోవాలి? ఇదేనా అతనికి నిజమైన పరీక్ష?

దక్షిణామూర్తి రెండంగల్లో ముసలిదానిదగ్గిరికి వెళ్లి ఆమెపక్కనే కూచుని రెండుచేతులూ పొదివి పట్టుకుని "ఏం, నాయనమ్మా? నా కోసం వచ్చావా?" అన్నాడు.

"అందులో ఏముందీ? మీనాయనమ్మ అని నేను ఎందుకు చెప్పానూ? నా తెలివి తెల్లారా!" అనుకున్నది యశోద.

"ఎన్నాళ్లయిందిరా, బాబూ! లేచిపోయినావుటగా! ఏదీ మొహం చూడనీ!" అంటూ ముసలిది దక్షిణామూర్తి మొహమూ, బుజాలూ తడివింది. "మాట వినపడదు గదా! కళ్లు కనపడవు గదా!"

"మరెందుకొచ్చావూ? నేనే వచ్చేవాణ్ణిగా!" అని అరిచాడు దక్షిణామూర్తి.

"నువ్వా? నీకు నాగోడవే పట్టిందీ?"

"అదేమిటి, నాయనమ్మా! ఇక బతికినన్నాళ్లూ నాదగ్గిరే ఉండు!"

"నీ మొహం! నీసంద్రి నామొహాన మొద్దులు పెట్టాడా? నువు చేస్తావు! ఏమిటో!...నీకు మీతాత పేరు పెట్టుకోమంటే విన్నాడూ? వాడి జన్మ చెడా!"

"ఆయన పెట్టకపోతే నేపెట్టుకోను, నాయనమ్మా?"

"ఏదో, ఏపే రయితే ఏం? నాలుకాలాల పాటు బాగుండు, నాయనా. నీకడుపు చల్లగా! నీతల్లి కడుపు చల్లగా!"

ముసలావిడ ఈమాట లంటూ ఉండగా వీథినాటకంలో బాణాసురుడు వచ్చినట్టు కొంతం, ఎవరో ఒక పెద్దమనిషిని వెంటబెట్టుకుని దూకుడుగా వచ్చి, యశోదను చూస్తూనే, "నాన్న ఏడే?" అన్నాడు. ఈ సమయానికే ఆరెండో వ్యక్తి అకస్మాత్తుగా దక్షిణామూర్తిని చూసి మొహం చాటంత చేసుకుని, "ఏం లోయ్, దక్షిణామూర్తీ! ఇక్కడున్నావేం? నిన్ను నేను కిందటిసారి చూసినప్పుడు నువు పూనాలో ఏదో ఆఫీసు చిమ్ముతున్నావే!" అన్నాడు.

దక్షిణామూర్తి లేచి నిలబడ్డాడు. అతని మొహం పాలిపోయింది. పెదవులు వొణుకుతున్నాయి. అతను ఒక్కసారి యశోదకేసి చూసి మళ్లీ తనను పలకరించిన మనిషికేసి చూశాడు.

"ఏమిటి, నన్ను గుర్తించలా?" అన్నాడా మనిషి.

"ఏమిట్రా? వీడి పేరు నారాయణశాస్త్రి కామా? ఇంకో పేరుతో పిలుస్తావేం?" అన్నాడు కాంతం తనతో వచ్చినవాడితో.

"వీడా? వీడిపేరు నారాయణశాస్త్రి?" పెద్ద నవ్వు. "వీడు దక్షిణామూర్తిరా!"

"ఛా!"

"వీడు ఆ పూనాలో పాకీపని చేసుకునేవాడు!"

"ఓరి, త్రాష్టుడా?...ఎంత పని చేశాడూ? మాబావకి భలే టోపీవేశాడే! నిష్కారణంగా మా మేనగోడల్ని గోతిలో తోశాడే! కొంప లంటుకున్నయ్యే! ఇదేం ప్రారబ్ధంరా, భగవంతుడా?" అని కాంతం వాపోవసాగాడు.

ఈ సంభాషణంతా వింటున్న యశోదకి దడ పుట్టుకొచ్చింది. ముచ్చెమటలు పోసినై. తల తిరిగింది. మోకాళ్లు నీరసించాయి. ఆమె కాంతంకేసీ, తన మొగుడికేసీ వెర్రిదానల్లే చూడసాగింది. ఈ సంభాషణంతా ఒకెత్తూ, దక్షిణామూర్తిమౌనం ఒకెత్తూ అయింది ఆమె ప్రాణానికి. అతను ఒక్కమాటైనా అడడేం? వీళ్లనే మాటలన్నీ అబద్ధాలనడేం? అట్లా చూస్తూ నిలబడతాడేం? అతనట్లా రాతిబొమ్మల్లే నిలుచునేకన్న వాళ్లు చెప్పేది నిజమన్నా తనకు ఊపిరిసలిపేటట్టు కనబడ్డది.

ఈ సమయానికి సరిగా చలమయ్యగారు వచ్చాడు. ఆయన వస్తూనే ఏదో జరిగిందని పసికట్టాడు.

"ఏమిట్రా, కాంతం? ఏమిటి? ఏమిటి?" అన్నాడు తనకే అర్థంగాని ఆదుర్దాతో.

"ఇంకా ఏమిటంటా వేమిటి? వీడు నారాయణశాస్త్రి కాడుట. వీడి అసలుపేరు...అదేమిటే?—దక్షిణామూర్తిట. మనవాడు పూనాలో చూశాట్ట. బాగా ఎరుగునట! నీ కొంప నిలువునా కూలింది. నీ కూతురి బతుకు గంగలో కలిసింది. ఏం చేస్తావో చెయ్యి! ఎవరిఖర్మ కెవరు కర్తలు!" అన్నాడు కాంతం.

చలమయ్యమటుకు తొణకలేదు. అందుకు ఆయన్ని నిజంగా మెచ్చుకోవలసిందే. ఆయన దక్షిణామూర్తికేసి తిరిగి, "ఏమిటి ఇదంతా? నువు మా అల్లుడివి కావా?" అన్నాడు.

"ఇప్పుడిక అల్లుడే!" అన్నాడు కాంతం, హాస్యమనుకుని.

"ఛత్, నువూరుకో!...ఏమిటోయ్? పలకవేం? నిన్నే?" అన్నాడు చలమయ్య.

ఈసారి దక్షిణామూర్తి నోరు విప్పాడు. అతను మాట్లాడుతుంటే అతని కెవరూ అడ్డం రాలేదు. కాంతం అడ్డం పోదామనుకున్నాడుగాని సాధ్యం కాలేదు.

"నాపేరు నారాయణశాస్త్రి అని నేనెన్నడూ అనలేదు. ప్రాణం దక్కించుకునేటందుకైనా నే నాపేరు చెప్పుకోను. ఈ మనిషి చెప్పినట్టు నేను ఆఫీసులు ఊడ్చిన మాట ఇంచుమించు నిజమే గాని, ఈయన ఈ క్షణంవరకూ నన్నెన్నడూ చూడలేదు. ఆయన నాపేరు కనుక్కున్నట్టే ఈయనపేరు నేను కూడా చెప్పగలను—నారిగాడు."

దక్షిణామూర్తి ఈమాట అనగానే కాంతం వెంట వచ్చిన స్నేహితుడి మొహం కందగడ్డ అయింది.

"ఈ సంగతి నాకెట్లా తెలుసునంటే: పూనాలో ఒకరోజు రాత్రి నారిగాడనే ఒక పగటిబాగోతుణ్ణి గురించి ఈ కాంతంగారు నాకు చాలాసార్లు చెప్పారు. ఈయన ఎంత నటనైనా చెయ్యగలడుట.

ఎంతమందికో టోపీ వేశాడుట. ఎన్ని ఫోర్జరీలో, ఆకాశరామన్న ఉత్తరాలో రాశాడుట. ఈయన ఇక్కడ చేసిన నటననుబట్టి ఈయన నారిగాడే నని గ్రహించాను. ఈయన మొహం జేవురించటం చూస్తే నేను పొరపాటుపడలే దని తెలిసింది.

"ఇక నే నిక్కడికి రావటం విషయం: నాఅంతట నేను రాలేదు. పూనానించి ఇక్కడికి టిక్కెట్టు కొనకొక్కవటానికి నాకు డబ్బెట్లా వస్తుంది- ఆఫీసలు తుడిచేవాడికి? నామీద కాంతంగారు పెట్టుబడి చేశారు. నే నేం చెయ్యాలో ఒకరోజల్లా బోధపరిచాడు. వివరాలన్నీ బాగా నే చెప్పాడు. ఈముసలి దాని మాటమాత్రం చెప్పటం మరిచాడు. బహుశా ఆయన కీవిజ్ఞ్ఞపరించి తెలిసిఉండదు.

"నేను అచ్చగా కాంతంగారు చెప్పినట్టే చెయ్యలేదు. కాళిదాసుగారి కవిత్వానికి నాపైత్యం చాలా జతచేశాను. లేకపోతే నేను మీతోనూ, మీ అమ్మాయితోనూ సాధ్యమైనంత త్వరలో స్నేహ బాంధవ్యాలు ఏర్పాటుచేసుకుని, ఈవిడకున్న ఆస్తంతా నాపేర రాయించుకుని అందులో సహం భాగం కాంతంగారి పేర రిజస్టరు చెయ్యవలిసింది! నే నాపని చెయ్యలేదు. మీ యిద్దరితోనూ వీలయినప్పుడల్లా పోట్లాడాను. యశోదను దూరాన ఉంచటానికి ప్రయత్నంచేసి ఆకర్షించానల్లే ఉంది. కాని నేను పశ్చాత్తాపపడటంలేదు. యశోదలో మానవత్వం ఉంది. అటువంటి మనిషి ఒంటరిజీవితం గడపటం చాలా అన్యాయం."

"అందుకని నువు వచ్చి మొగుడుతనం మీద వేసుకున్నావా?" అన్నాడు చలమయ్య పళ్లు ఓగబట్టి.

చలమయ్య మాట్లాడగానే కాంతానికి ధైర్యం వచ్చింది.

"వీడు ఆరితేరిన గజదొంగ. వీడు నన్నుగురించి చెప్పిన వన్నీ పచ్చిఅబద్ధాలు! కట్టి మోసం, మోసం!" అన్నాడు కాంతం గొంతు చించుకుని.

"ఏమిటి? పాపం, ఈ పెద్దమనిషి నారిగాడు కానే కాదా?" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి అమాయికంగా.

'నారిగాడు' కాంతంకేసి తిరిగి, "నీ మొహమల్లే ఉంది! నీవెధవ ఆలోచనలూ, నువ్వూనూ!" అంటూ బయటికి వెళ్లాడు.

ఈసారి చలమయ్యగారు మాట్లాడేటప్పుడు గొంతు కొంచెం వొణికింది.

"నాబావమరిదిబతుకు నే నెరుగుదును. నువు చెప్పినంతా వాడు చెయ్యగలవాడే! కాని నువు— నువుకూడా ఎందు కింత పని చేశావు? నువు చూడబోతే డబ్బు కాశపడ్డవాడల్లే లేవు. నీలో పెద్దమనిషిలక్షణాలు కొన్ని ఉన్నట్టు కనిపిస్తుంది. నీకు నేనూ, నాకూతురూ ఏం ద్రోహం చేశాం? మమ్మల్నెందుకిట్లా అపఖ్యాతిపాలూ, నవ్వులపాలూ చేశావ్? ఇదేం పని, నాయనా?" అన్నాడు చలమయ్యగారు కళ్ల నీళ్లపర్యంతమై.

"అపఖ్యాతీ! నవ్వులూనూ!" అని గొణుక్కుంటూ దక్షిణామూర్తి వొంగి ముసలమ్మచెవిలో గట్టిగా, "నాయనమ్మా, నీమొగుడిపే రేమిటో చెప్పవూ?" అన్నాడు.

ముసలావిడకి అంతా అయోమయంగా ఉంది. ఎవరెవరో వచ్చి ఏమేమిటో మాట్లాడారు. ఆవిడకి ఒక్కరూ సరిగా వినిపించలేదు, ఒక్కటీ వినిపించలేదు. దక్షిణామూర్తి అడిగిన ఈ ప్రశ్నకు ముసలావిడ చప్పుడుకాకుండా నవ్వి, "మొగుడిపేరు చెబుతారుట్రా?" అంది.

"ముసలివానికూడా సిగ్గేనా? చెప్పవూ!" అన్నాడు దక్షిణామూర్తి.

"బతికున్న కాలంలో ఆయనపేరు దక్షిణామూర్తిశాస్త్రుల్లు" అన్నది ముసలమ్మ.

దక్షిణామూర్తి నడుము పట్టుకుపోయినవాడల్లే వెల్లిగా లేచి మళ్లీ నిటారుగా నిలబడ్డాడు.

"మా నాన్న నాకు మా తాత పేరు పెట్టలేదు. ఆయన చావగానే నే నా పేరు పెట్టుకున్నాను. మా నాన్నను మీ రెరగరు. ఆయనకడుపున పుట్టటంకంటె మహాపాతకం నేను చెయ్యలేదు. ఆఫీసులు తుడవటం మంచివాళ్లూ, సత్పురుషులూ చేసే పని! మా నాన్న చావగానే నేను స్వేచ్ఛకోసం లేచిపోయినాను. ఆయన చేసిన పెళ్లికూడా నాకు విషమే అయింది. కాని దైవవశాత్తూ నాభార్య నాకు మళ్లా దొరికింది!"

"నేను నమ్మను. ఇదంతా ఏదో ఎత్తు. అసలీ ముసలి దెవరు? వీడు నాకు హోటల్లో దొరికిన ఒక అనామకుడు. వీడే మనకు కావలసిన మనిషి కావటం అసంభవం. కప్పే రాజుకొడుకు కావటానికి ఇదేమన్నా కథా?" అన్నాడు కాంతం తన రంకు కాస్తా బయటపెట్టేసుకుని.

"ఒక్కక్షణంకింద మనం పూనాలో కలుసుకున్నమాట అబద్ధమై ఇంతలో ఎట్లా నిజమయింది? నీకు నేను దొరికా ననుకుంటున్నావు. జరిగింది అది కాదు. నాకే నువు దొరికావు. నాలుగురోజులు వరసగా నిన్ను చూసి ఎక్కడ చూశానా ఈ మొహం అనుకున్నాను. అయిదోరోజు నా పెళ్లిలో చూశానని జ్ఞాపకంవచ్చింది. నేనే అప్పుడు నిన్ను పలకరించాను. నన్నిక్కడికి తెచ్చిన కీర్తి నీకే దక్కుతుందిలే. నేను కాదనను. నువుకూడా నా మొహం, తెలియకుండానే, పోల్చుకుని ఉంటావు. నన్ను తెచ్చి యశోద మొగుడని నాటకం ఆడాలని ఊరికే స్ఫురించలేదు. ఇంకొక మొహం చూస్తే నీ కా ఆలోచనే తట్టిఉండేదు. మొదటిసారి నీ ఆలోచన విన్నప్పుడు నిర్ఘాంతపోయినాను. అప్పుడన్నా నన్ను పోల్చుకుంటావనుకున్నాను. నువు పోల్చుకోలేదు. ఆతరవాత నిన్ను సులభంగానే మోసంచేశాను. ఆహోటల్లో నువు నన్ను బెదిరించినప్పుడు నాకు నవ్వొచ్చింది. నీజుట్టు నా చేతిలో ఉందని నీ కేమాత్రమూ తెలీదు. నా ధైర్యం చూసి నువు నేను చాలా సాహసి ననుకుంటావనుకున్నాను. ఔనా?"

"నీసాహసం మంచినట్టే ఉంది!" అంటూ కాంతం వెళ్లిపోయినాడు.

"ఒరే, మళ్ళీ ఈగడప తొక్కకు! విన్నావా?" అని చలమయ్య కేకపెట్టాడు.

"బతికించావు, నాయనా! నాకు మొదటినించీ అనుమానంగానే ఉంది. మా కాంతంమాటలు వినేసరికి అనుకున్నంతా అయిం దనుకున్నాను"—అన్నాడు చలమయ్య.

ఇంతసేపూ దక్షిణామూర్తి యశోదకేసి చూడలేదు. ఇప్పుడామెకేసి తిరిగాడు. ఆమెమొహంలో అతనికి కావలసిన భావం గోచరించింది.

౧౨

మరోగంటకు చలమయ్యగారు వంటింట్లోకి తొంగిచూశాడు. యశోద వంటప్రయత్నంలో ఉంది.

"అన్నట్టు, అమ్మాయ్, వాళ్లు రాజీబేరానికి వస్తున్నారే. మన ప్లీడర్లు రాజీపడవచ్చంటున్నారు."

"రాజీ అవుదాం, నాన్నా! ఏమిటే వెధవ వ్యాజ్యాలపీడ" అన్నది యశోద.

"నీకూ ఆ బుద్ధే పుట్టిందీ?" అంటూ వెళ్లిపోయినాడు చలమయ్య.